

delka za Slovenijo, dokler ne bo končana likvidacija. Kot referenta uradujeta v prosvetnem oddelku dosedanja nadzornika Josip Wester in Engelbert Gangl, katerima so še dodeljeni Ivan Abram, Josip Bajc, Fran Resnik, Mimi Resnik, Narte Velikonja, Ignacij Zima in Ana Zupančič. Nadzorstvo nad šolami v mariborski oblasti je poverjeno dr. Janku Bezjaku, kateremu sta dodeljena kot referenta dr. Leopold Poljanec in Fran Gabršek. Referentu v mariborski oblasti so dodeljeni Marija Fink, Josip Miklavčič, Nikola Obradović, Viktor Lichtenberg, Vida Primožič, Ivan Koch in Josip Vokal. — Ljubljansko gledališče bo odsej podrejeno naravnost ministrstvu prosvete; muzej in Hicejska knjižnica sta podrejena prosvetnemu referentu pri ljubljanski oblasti. Dosedanja gospodarsko-upravna referenta dr. Milko Lubec in dr. Ivan Karlin sta stavljena na razpolago notranjemu ministrstvu, dosedanjí poročevalec za vere Viktor Steska pa ministrstvu ver.

— Naj mi tovariši oprostite, ali res premalo je zanimanje za »Učiteljsko samopomoč«, ki jo je zamislil in realiziral naš tov. Jelenc. Da je njega gnal čut človekoljubnosti, je razvidno že iz samega namena te prekristne ustanove, ki naj s primerno nagrado obvaruje ženo, otroke ali druge zaostale umrlega tovariša pred prvo stisko. Dosedaj ima društvo okroglo 600 članov, kar je zelo malo pri tolikem številu učiteljstva, posebno če pomislimo, da so stroški, ki jih ima član — Učit. samopomoč — tako malenkostni, da jih ni vredno niti omeniti. Navodila glede pristopa v društvo (oziroma zadrugo) so itak znana vsem učiteljskim društvom v Sloveniji, zato se zavedajmo pomena te prekristne ustanove ter pristopajmo kot člani, da jo okrepimo, saj imamo veliko korist od nje in zavest, da prispevamo tudi mi v dosego plemenite vrste. Preden zaključim, bi vprašal načelstvo Učit. samopomoči — ali bi ne kazalo s propagando v hrvaških in srbskih učiteljskih listih razširiti to društvo? Pravila so itak veljavna za vso kraljevino, uspeh bi pa bil tudi precejšen. — Op.: To je načelstvo že napravilo.

— Krasne vzorce belokranjskih pisanic dobite lahko pri šolskem vodstvu v Adlešičih. Pošljite po 2 ali več ducatov skupaj. Več šol se lahko združi pri naročilih. Preskrbimo tudi »pisače« za šaranje pisanic ali pirhov. Tovariši, propagirajte našo domačo narodno umetnost!

— Izpiti učne usposobljenosti za učiteljice ženskih ročnih del se na državnem ženskem učiteljskem v Ljubljani v tekočem šolskem letu ne bodo vršili, izpiti usposobljenosti za otroške vrtnarice pa se prično 26. maja. Prošnje za pripust je na ravnateljstvo vložiti do 10. maja.

— **Naivnost.** »Slovenčev« sobotni notičar prav neumno ugotavlja, da mu je »zadnje čase pisava »Učit. Tov.« vedno bolj ugajala. Naj si ne domišljuje, da računamo na njegovo pohvalo, še manj pa, da pišemo zanj. Svetovali bi mu pa prav resno, naj ne prenaša svojih upravnih modrosti v »Slovenca«, ker se pri resnih ljudeh le smeši z njimi.

— **V predzadnji številki** je v nekrologu prof. dr. Fr. Kosa napravil tiskarski škrt pomoto. Dr. Kos je bil nameščen na moškem učiteljskem v Kopru in ne na ženskem, ki je bilo v Gorici.

— **Premije za šolske vrtove.** Veliki župan ljubljanske oblasti ima oddati nekaj premij za uzorno obdelane šolske vrtove v ljubljanski oblasti. Premije se bodo podelile tistim šolskim vrtnarjem, ki bodo dokazali, da uporabljajo šolski vrt v zmislu in po tozadevnih predpisih šolskih oblastev. Pravilno kolektivnim prošnjam je priložiti: 1. Načrt dotičnega šolskega vrta, iz katerega je razvidna njegova obsežnost in stanje z ozirom na uredbo in razdelitev, drevesnico, matičnjak, zelenjadarstvo, cvetličarstvo in eventualne druge naprave. 2. Od okrajnega šolskega sveta potrjen izkaz o pouku iz kmetijstva, zlasti iz praktičnega sadjarstva, zelenjadarstva itd. 3. Obdelovalni načrt za leto 1923. Prošnje je vlagati do 20. aprila t. l. na velikega župana ljubljanske oblasti. Pri enaki kvalifikaciji pridejo v poštev predvsem prošnje, ki so bile minulo leto odklonjene.

— **Ženavlje, Prekmurje.** Na tukajšnji dvorazredni državni osnovni šoli je služboval tov. nadučitelj Franc Darvaš od 15. oktobra 1886. leta do 1. marca 1924. Sedaj je bil upokojen, ker ima 45 službenih let. Ako pogledamo njegovo delovanje v šoli in zunaj nje, vidimo vsepovsod lepe uspehe! Vidimo, da je tov. Darvaš v tem kraju priljubljen in da je narodnjemu naklonjen! Sedaj, ko se tovariši poslavljamo od našega dobrega prijate-

lja, mu želimo vse najboljše v pokoju ter kličemo: »Dragi tovariš Darvaš! Bog Te naj živi!«

— **Opozarjamo na nove knjige, ki so izšle v založbi Učiteljske tiskarne in so označene v oglasu zadaj z debelimi črkami.**

— **Službeno je premeščen** tov. A. Benkovič iz Bogojine v Ženavlje (Prekmurje) za nadučitelja in šolskega vodjo.

— **Št. Peterski (moška in ženska) podružnici sv. Cirila in Metoda v Ljubljani** imata v soboto, 5. aprila t. l. ob 8. uri zvečer svoj redni občni zbor v steklenem salonu v kolodvorski restavraciji M. Dolničarja na glavnem kolodvoru. Prijatelji naše šolske družbe dobro došli!

Učiteljski pravnik.

— **Š šolska vodstva onih šol**, kjer so bile reducirane učiteljice ženskih ročnih del, opozarjamo, da bi bila umestna prošnja županstev in krajin šolskih svetov na ministrstvo prosvete s kratko in tehtno utemeljitvijo, naj se redukcija razveljavi in dotične učiteljice ženskih ročnih del ponovno nameste na prejšnjih službenih mestih.

— **Š Glob radi šolskih zamud** običajno ne plačujejo stranke, ko dobe odločbo okrajnega šolskega sveta, mnogi tudi ne na poziv občine, ker ta navadno noče ru-bežnim potom iztirjati zneskov. Šele ko pride zaporno povelje okrajnega glavarstva, vidi, da je stvar resna, in odšteje tistih par dinarjev. Koliko nepotrebnega pisanja pri občini, še več pri okrajnem glavarstvu, pa tudi pri sodnji! To je grda potratna dela in papirja. Temu bi se gotovo odpomoglo, ako bi taki zamudniki trpeli stroške kakor pri davku, kdor ga ne plača pravočasno.

Književnost in umetnost.

Priporočamo vse spodaj navedene knjige v nabavo učiteljstvu in šolam, posebno pa šolskim, vsem javnim ljudskim in društvenim ter učiteljskim-strokovnim knjižnicam. Vse tu navedene knjige se naročajo tudi lahko potom Učiteljske knjižarne v Ljubljani, Františkanska ulica, šte. 6.

Nove knjige in druge publikacije.

— **kpl Josip Ribičič: Kokošji rod.** Mladim in starim v pouk in zabavo. Gorica 1924. — Izdala in založila Narodna knjigarna, Gorica, Via Carducci, 7. Str. 74. Cena L. 2,80, po pošti L. 3,20.

— **kpl Sienkiewicz-Mole, Potop.** Zgodovinski roman. 1.—2. snopič. Strani 128. Cena s poštino vred 25 Din.

— **kpl Nejedly, Bedřich Smetana.** 1924. Založila Tiskovna zadruga v Ljubljani. Cena s poštino 31 Din.

Ocene.

— **k Josip Ribičič: Kokošji rod.** To lično malo knjižico je spisal znani pisatelj mladinskih iger in urednik »Novega roda«, naš rojak Josip Ribičič! Knjižica obsega pet novelic: Nadloga, Umetnik, Gospa Krasnokrila, Kikiri in Kukeriki, Izkušnjavec, Izgubljeni dom, Kokot. Vse te novelice, ki jih odlikuje lep, gladko tekoč jezik, so zasoljene z jedko satiro, njih vsebina pa se odigrava v kokušjem življenju. Navidezno v kokušjem življenju, zakaj takoj po prvih straneh bo bralec spoznal, da je ta kokušji rod pravzaprav človeški rod in da so boji in vse smešno-tragične strani Kukurikežev in Kikirižev, naši boji in naši grehi, ki niso ušli pisateljevemu očesu in biču. Jedka satira daje knjižici vrednost, da jo bo tudi odrasli s pridom bral, radi peste vsebine pa jo bode tudi mladina pridno jemala v roke. Knjiga je na prodaj po vseh knjigarnah. Toplo jo priporočamo.

— **k Sienkiewicz-Mole, Potop.** Zgodovinski roman. 1 in 2 snopič. Z istim zadovoljstvom kot roman »Ognjem in mečem« bo sprejela čitajoča javnost tudi roman »Potop«, ki je začel izhajati v snopičih pri Tiskovni zadrugi. Tudi druga knjiga Sienkiewiczjevih del je okrašena z lepimi ilustracijami.

— **k Nejedly: Bedřich Smetana.** Za stoletni jubilej velikega glasbenika je izdala Tiskovna zadruga spominski spis, ki je pravkar izšel v jako lični obliki in opremi. Z njim smo se Slovenci oddolžili manom velikega Čeha, čigar Prodana nevesta in druge opere so nas ponovno navduševale. Poleg životopisa prinaša knjiga popis vseh Smetanovih del. Vsem čestitcem Smetanovim in prijateljem glasbe jo toplo priporočamo.

Naša gospodarska organizacija.

»UCITELJSKI DOM« V MARIBORU.

Drugi redni občni zbor se je vršil 19. marca v Mariboru. Zastopana so bila vsa učiteljska društva mariborske oblasti, razen treh oddaljenjših. Občnega zbora so se udeležili tudi trije tov. nadzorniki in pa dva zastopnika upokojenega učiteljstva v Mariboru, ki je korporativno včlanjeno v U. D. Zlasti slednje je pozdravil pri otvoritvi načelnik s posebnim poudarkom in jih stavil v vzgled onim tovarišem in tovarišicam v mestu in na deželi, ki stoje še vedno več ali manj osamljeni izven vrst U. D., češ, da ga ne bodo potrebovali, ker so prestari, oziroma premladi. Upokojeno učiteljstvo v Mariboru prav gotovo ne bode uživalo

nikdar koristi U. D. in vendar ga podpira ob vsaki priliki iz svojih še skromnejših dohodkov, kakor jih pa imajo aktivni tovariši in tovarišice.

Po kratkem uvodu načelnika se prečita zapisnik lanskega občnega zbora v Ptuj ob priliki zborovanja pokrajinske skupščine. Tov. tajnik poročča, da je imelo načelstvo in nadzorstvo tekom leta dve širši skupni seji in več ožjih, na katerih so se obravnavale tekoče zadeve in podajale nove inicijative za agilnejše sodelovanje. Vsa učiteljska društva so bila obveščena o važnejših zadevah po okrožnicah.

Zanimivo je bilo poročilo tov. blagajnika, ki je poročal pregledno o dobrem poldrugoletnem delovanju U. D., to je od njegove ustanovitve. Prvi izdatnejši znesek je dal »Neratov kamen«, potem darila, članarina in sedaj kleše naše učiteljstvo »Ganglov jubilejni kamen«. V tekmi za Ganglov kamen smo precej zaostali za učiteljstvom ljubljanske oblasti. Med darili je treba razen redkih denarnih zavodov omeniti izdaten znesek, ki ga je darovala »Učit. tiskarna« iz lanskega čistega dobička in pa darilo od Jak. Dimnikove knjižice »Kralj Peter I. Osoboditelj«. Korporativno je včlanjenih nad dve tretjini učiteljskih društev mariborske oblasti. Celo sedanje premoženje znaša okroglih 64.000 Din, ki je naloženo deloma pri Mestni hranilnici v Mariboru, deloma pri tiskarni v Ljubljani, deloma pa je v obveznicah državnega posojila. Tudi pri Celjski učiteljski gospodarski in kreditni zadrugi je naložen po inicijativi celjskega učiteljskega društva precejšen znesek. Naložili bi pa radi še več, če bi imeli razpoložljiv kapital.

Po blagajnikovem poročilu se je razvnela živahna debata, ki je pokazala razveseljivo dejstvo, da stremi naše učiteljstvo za tem, da se čimpreje dosežejo nameni U. D. Stavilo se je več uvaževanja vrednih nasvetov, katere bode odbor upošteval po možnosti sedanjih razmer. Sklenilo se je pozvati še tista redka učiteljska društva, katera še niso pristopila korporativno k U. D., da to store čimpreje. Kljub nizki članarini bi njeni dohodki znašali lahko letno okroglih 15.000 Din. Na predlog tovariša Rajšpa se pozovejo vsa učiteljska društva, da darujejo iz letnega prebitka vsaj četrtino U. D. Izdaja narodnih pravljič iz Prekmurja je dosegla lep moralen uspeh. Tudi gmotni uspehi ne bode zaostajal za moralnim, ko bode učiteljstvo poravnalo še zaostale račune na prejetih knjižicah. Učiteljstvo ljubljanske oblasti je bilo do sedaj razmeroma točnejše v poravnavi zneskov za prekmurske pravljice. Knjižice je še kakih 500 izvodov v zalogi in se dobiva v polplatno vezana za isto ceno kakor preje trdo kartonirana. Sezite po njej! — Poudarjalo se je geslo svoji k svojim zlasti z ozirom na Učiteljsko tiskarno in knjigarno, ki donášata izdaten gmoten dobiček U. D. Za prihodnje šolsko leto izda U. D. ročne zemljevide tov. S. Dimnika, in sicer v dveh izdajah: Kozjak-Pohorje, Slovenske gorice-Ptujsko polje. V pripravi je ročni zemljevid Prekmurja in še nadaljne kulturne skupine.

Poročilo nadzorstva poudarja lepo urejene in natančno vodene blagajniške knjige ter je predlagalo tov. blagajniku zahvalo in absolutorij.

Pri volitvah je bil izvoljen dosedanji upravni odbor in nadzorstveni odbor. Le mesto prezaposlenega tajnika je bil izvoljen tov. Vodenik Šima.

Članarina je ostala tudi za bodoče 10 Din letno, ki naj se pobira skupno z organizacijskim davkom in odpošilja po blagajnikih učiteljskih društev.

Načelnik je zaključil lepo uspeli občni zbor z željo, da bi se i v bodoče delalo na tej važni naši socialni ustanovi z isto vnemo, kakor jo je pokazal občni zbor, da se že v doglednem času realizira vsaj s skromnem začetku namen društva na zemljišču ob ljudskem vrtu, katerega nam je zasigurala mestna občina mariborska.

— **Ganglov kamen za učiteljski konvikt v Ljubljani.** Tov. Josip Lapajne, nadučitelj v Cerkljah pri Kranju, je poslal za dimnik »Učiteljskega konvikta« obveznico 7% državnega posojila za Din 100. No, poglejte, cagovci, smo že pri dimnikih. Le pridno zbirajte! Čim večja bo nabrana vsota za dimnike, tembolj bo vesel blagajnik Dimnik. — Tov. Tone Vidmar, nadučitelj na Čatežu, piše: V prigrabu pošiljam za Ganglov kamen obveznico 7% državnega posojila za Din

100 in vse zapadle kupone, pridružujoč se sklepu društvenega zborovanja litijskega okraja »v zadoščenje tovarišu B. Andoljšku v sporni zadevi »Andoljšek-Zajc et consortes«. — Prijatelj Matko iz Novega mesta mi piše: »Dragi prijatelj! Po čekovnem uradu Ti je nakazalo naše učiteljsko društvo drugo polovico Ganglovega kamena D 500. S tem je obljuba izpolnjena. (Je bila cela vsota Din 1000) že objavljena v 46. številki »Učit. Tovarša« z dne 15. novembra 1923. — Blagajnik). Tu Ti pošiljam dve državni obveznici za konvikt. Eno za Din 100 je dal tov. Lojze Weber iz Novega mesta, drugo tudi za Din 100 pa tovariš France Kopitar iz Šmihela. Upam, da Ti v ta namen zopet kmalu kaj pošljem. Veš kaj, dragi prijatelj, Ti si pa res fant od fare. Da bi sledili Tvojemu zgledu vsi tovariši-nadučitelji in vsi predsedniki okrajnih učiteljskih društev, to je iskrena želja vseh prijateljic in prijateljev učiteljskih sirot. — Tov. Karel Završnik, nadučitelj v Dupljah, Din 25. Srčna hvala! — Današnji izkaz: Din 425; zadnjič izkazanih: Din 12.867; skupaj z današnjim izkazom: Din 13.292. — Evo ga! Trinajsti dinarski tisočak je prekoračen. Ali ni to vesel pojav? — »Dom je dom! Ta sveti mir pod domačo streho!« (E. Gangl: »Sin«). — Jakob Dimnik, blagajnik.

— **g Članarina za učiteljski konvikt I. 1924.** Karel Završnik, nadučitelj v Dupljah, Din 10. Hvala! — Jakob Dimnik, blagajnik.

Iz naše stanovske organizacije.

Iz poverjeništvu UJU v Ljubljani.

+pov. III. seja ožjega sosveta UJU poverj. Ljubljana dne 26. marca 1924 v Ljubljani ob 14. uri v pisarni poverjeništvu.

Dnevni red: I. Seja širjega sosveta: 1. Določitev časa, kraja. 2. Določitev dnevnega reda. II. Vprašanje slov. zastopnika, referenta v ministrstvu prosvete. III. Protest radi napada narod. poslanika Svet. Markoviča v narodni skupščini na učiteljski stan. IV. Odkritje spominske plošče na rojstnem domu Davorina Trstenjaka. V. Dopisi okraj. učit. društev. VI. Predlogi, nasveti in slučajnosti.

I. Po otvoritvi seje dá poverjenik Jelenc na razgovor nameravano sejo širjega sosveta v zmislu poziva več okrajnih učit. društev in ker je potrebna radi važnih aktualnih stanovskih vprašanj. — Ožji sosvet sklene, da se vrši seja širjega sosveta na veliki četrtki, dne 17. aprila 1924 v Celju in določi dnevni red, ki izide v »Učit. Tov.«

II. Vpoklic slov. zastopnika, referenta za osnovno šolstvo v ministrstvu prosvete je sklenil ožji sosvet ponovno urgirati, da se bo končno vendar že rešila ta večletna želja slov. učiteljstva.

III. Zaradi napada poslanca Svet. Markoviča v narodni skupščini na učiteljski stan in zaradi njegovega vmešavanja v interese zadeve šolstva in učiteljstva izraža ožji sosvet svoje ogorčenje nad takim postopanjem ter sklene, da izjavi to pismenim potom merodajnim mestom.

IV. Odkritje spominske plošče na rojstnem domu ožjega rojaka pokoj. Davorina Trstenjaka, ki bo letos o Binkoštih na Humu pri Ormožu, naj se izvrši ob številni udeležbi slov. učiteljstva. Zlasti se pozivajo sosedna okrajna društva, da se udeleže proslave korporativno. Ožji sosvet sklene, da pošlje kot zastopnike poverjeništvu k odkritju spominske plošče poverjenika, poverj. namestnika in strokovnega tajnika.

V. Dopisi in predlogi okr. učiteljskih društev:

1. Predlog ljubljanskega učiteljskega društva v zadevi učit. naraščanja je sklenil ožji sosvet pomnožiti in razposlati vsem okrajnim društvom, da bo lahko o njem sklepala prihodnja pokrajinska skupščina.

2. Na vprašanja nekaterih okrajnih društev, kako stoji zadeva s predlagano »Socialno ustanovo učiteljstva«, sklene ožji sosvet pozvati tov. Fr. Skulja, načelnika odseka, izvoljenega na lanski pokraj. skupščini, da poroča o ukrepih in korakih, ki jih je odsek doslej storil, da bo poverjenik o tem lahko poročal na seji širjega sosveta.

3. Zaradi prireditve kmetijskih učnih tečajev za učiteljstvo